
2013/1 (22)

Rok: 2013

Ročník: 22

Číslo: 1

Název: **Coptica – gnostica – mandaica**

Uspořádal: W. B. Oerter, V. Ondráček, Z. Vítková

Obsah

	Předmluva
H. -G. Bethge:	<u>A new papyrus codex with texts from the Pauline letters in Coptic. A preliminary report</u>
U. U. Kaiser:	<u>„Wiedergeburt“ im Neuen Testament. Alte und neue Ansätze zur Untersuchung einer metaphorischen Redeweise</u>
J. Pavelčík:	<u>Podobenstvo o perle v Tomášovom evanjeliu (log. 76): porovnanie so synoptickými paralelami</u>
J. K. Schwarz:	<u>Gottesherrschaft und Welt im Thomasevangelium</u>
W. B. Oerter:	<u>Verlesen? Verhört? Zu den handschriftlichen Korrekturen in den Nag-Hammadi-Schriften</u>
Z. Vítková:	<u>Adam dává jména zvířatům: Gn 2,19-20 a význam jmen v gnostické teologii</u>
K. Stifel:	<u>Die Taten des Petrus und der zwölf Apostel: Beobachtungen zur Christologie</u>
V. Ondráček:	<u>Božské hypostáze dle traktátu Protennoia ve třech tvarech (NHC XIII,1)</u>
P. Ryneš:	<u>Utrpení a smrt v kodexu Tchacos</u>
J. Gebelt:	<u>Mandi – mandejská svatyně</u>
M. Vinklát:	<u>Forgotten Mandaic Magic Texts in the British Museum</u>
	Bibliografie literatury vyšlé v češtině a slovenštině k tématům tohoto čísla (koptologie, gnóze, mandejské náboženství)
	Seznam užívaných zkratk

[Celé číslo ke stažení \(pdf\)](#)

A new papyrus codex with texts from the Pauline letters in Coptic. A preliminary report

Autor:	Hans-Gebhard Bethge
Abstrakt:	Resumé: Nový koptský papyrový kodex obsahující texty z Pavlových listů – předběžná zpráva V souvislosti s editio princeps kodexu Tchacos vešla před pěti lety ve známost existence větších částí dosud neznámého a původně objemného saidského rukopisu na papyru, jenž je v soukromém vlastnictví ve Švýcarsku. Kodex pochází pravděpodobně ze 4. století, má rozsah 21 listů (42 stran) plus fragmenty různé velikosti a obsahuje pavlovské texty z 1K, Žd, Ga, Ef, Fm, Ko a 1Te. Tento příspěvek představuje

	rukopis a přípravu jeho publikace. Upozorňuje též na určité textové zvláštnosti i na dosud nevyřešené otázky stran tohoto bezpochyby významného rukopisu, který se řadí k nejstarším svého druhu.
Citace:	BETHGE, Hans-Gebhard. A new papyrus codex with texts from the Pauline letters in Coptic. A preliminary report. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 1-10.
	Článek ke stažení (pdf)

„Wiedergeburt“ im Neuen Testament. Alte und neue Ansätze zur Untersuchung einer metaphorischen Redeweise

Autor:	Ursula Ulrike Kaiser
Abstrakt:	Shrnutí: „Znovuzrození“ v Novém zákoně. Staré a nové přístupy ke zkoumání jednoho metaforického způsobu výpovědi V dosavadním bádání nebylo dostatečně objasněno, co je třeba v Novém Zákoně chápat pod pojmem „znovuzrození“ a které novozákonní texty o něm hovoří. Protože výpovědi týkající se znovuzrození jsou metaforické, přikláním se ve svém článku k přístupu založenému na teorii metafory. Na základě přístupů kognitivní teorie metafory chci nově určit zdroje a cíle obrazu, které starší bádání bez dostatečné metodické reflexe většinou shrnovalo pod pojem „znovuzrození“. „Znovuzrození“ však není ani zdrojem obrazu, který je spíše vidět pouze ve významovém ohnisku ZROZENÍ/ZPLOZENÍ, ani jeho cílem. Na to poukazuje spíše předpona „znovu-“, jež vyznačuje sémantické napětí. Cíl obrazu se tedy dá obecně pojmut jako UDÁLOST V ŽIVOTĚ JIŽ ZROZENÉHO ČLOVĚKA a v kontextu novozákonních spisů dále upřesnit jako PROMĚNA VE VĚŘÍCÍHO V KRISTA. Tato nová formulace otázky po „znovuzrození“ v Novém Zákoně, založená na teorii metafory, umožňuje také nyní jasněji než tomu bylo doposud určit texty, které se této otázky týkají
Citace:	KAISER, Ursula Ulrike. „Wiedergeburt“ im Neuen Testament. Alte und neue Ansätze zur Untersuchung einer metaphorischen Redeweise. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 11-29.
	Článek ke stažení (pdf)

Podobenstvo o perle v Tomášovom evanjeliu (log. 76): porovnanie so synoptickými paralelami

Autor:	Julius Pavelčík
Abstrakt:	Summary: Parable of the Pearl in the Gospel of Thomas (GThom 76): A Comparison with its Synoptic Parallels. This study compares the Parable of the Pearl of the Coptic Gospel of Thomas with its New Testament parallels. The first part (GThom 76,1–2) can be paralleled with Matthew 13:45–46 and the second part (GThom 76,3) with Matthew 6:19–20 and Luke 12:33. The result of this literary and theological comparison is that there is probably no relation of dependency between logion 76 and its respective canonical parallels. As for the first part, it can be stated that the author of the Gospel of Thomas adapted the common motive of the pearl connected with the theme of the kingdom of God independently of the Matthean version. A similar conclusion can also be drawn concerning the

	second part, i.e. this challenge is quite independent of Matthew's wording and probably independent of Luke's phrasing as well. The connection of both parts in the Gospel of Thomas can be considered as redactional. In this way, the pearl is identified as a lasting, imperishable treasure, which is the Father's kingdom.
Citace:	PAVELČÍK, Julius. Podobnost o perle v Tomášově evangeliu (log. 76): porovnanie so synoptickými paralelami. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 30-54.
	Článek ke stažení (pdf)

Gottesherrschaft und Welt im Thomasevangelium

Autor:	Johann Konrad Schwarz
Abstrakt:	Shrnutí: Království a svět v Tomášově evangeliu „Království“ a „svět“ jsou důležitá slova, hrající v Tomášově evangeliu klíčovou úlohu. Jsou v centru pozornosti badatelů v různých ohledech, především stran vztahu Tomášova evangelia ke kerygmatu Ježíšova zvěstování, na druhém místě pak v debatě o tom, zda je Tomášovo evangelium gnostickým textem. Takové striktní tématické rozdělení ovšem zastírá fakt, že „svět“ a „království“ jsou na mnoha místech vzájemně ve vztahu. Logion 27,1 Tomášova evangelia výslovně požaduje po čtenářích a čtenářkách zdržet se světa, aby mohli „nalézt“ království. Svět je také prostorem, v němž Ježíš „v těle“ zvěstuje své poselství (EvThom, log. 28) a který osvěcuje „světelný člověk“ (EvThom, log. 24). Tak vzniká paradox, že svět je na jednu stranu mrtvý (EvThom, log. 56; 60) a je třeba zachovat vůči němu odstup, ale stranu druhou jsou svět a lidé v něm adresáty zvěstného poselství.
Citace:	SCHWARZ, Johann Konrad. Gottesherrschaft und Welt im Thomasevangelium. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 55-69.
	Článek ke stažení (pdf)

Verlesen? Verhört? Zu den handschriftlichen Korrekturen in den Nag-Hammadi-Schriften

Autor:	W. B. Oerter
Abstrakt:	Shrnutí: Přehlédnutí? Přeslechnutí? K rukopisným korekturám ve spisech z Nag-Hammádí Příspěvek analyzuje dochované opravy chyb v rámci užšího výběru devatenácti zkoumaných spisů z padesáti dvou rukopisů z Nag Hammádí a pokouší se stanovit příčiny jednotlivých chyb, které vznikly buď již při samotném opisování, nebo později.
Citace:	OERTER, W. B. Verlesen? Verhört? Zu den handschriftlichen Korrekturen in den Nag-Hammadi-Schriften. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 70-79.
	Článek ke stažení (pdf)

Adam dáva jména zvířatům: Gn 2,19-20 a význam jmen v gnostické theologii

Autor:	Zuzana Vítková
Abstrakt:	Zusammenfassung: Adam gibt den Tieren Namen – Gen 2,19–20 und die Bedeutung von Namen in der gnostischen

	Theologie Der Beitrag befasst sich mit der Auslegung von Gen 2,19–20 in den Schriften Die Hypostase der Archonten (HA) und Vom Ursprung der Welt (UW) sowie den Unterschieden zwischen ihnen. In HA wird das Motiv der Namensgebung der Tiere (mehr oder weniger in der ursprünglichen biblischen Chronologie) als Prüfung ausgelegt, ob sich in Adam ein göttliches Element befindet und wie es sich äußert. Um dieses göttliche Element ist es den Archonten zu tun, denn es könnte ihnen von Nutzen sein (Adam hatten sie zuvor deshalb geschaffen, um in ihm die schöne Gestalt Gottes einzufangen), und offenbar ahnen sie auch weiterhin nicht, welche potentielle Gefahr Adam für sie sein kann. Demgegenüber prüfen die Archonten in UW Adam erst nach dem Verzehr des Obstes vom Paradiesbaum.
Citace:	VÍTKOVÁ, Zuzana. Adam dává jména zvířatům: Gn 2,19-20 a význam jmen v gnostické teologii. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 80-94.
	Článek ke stažení (pdf)

Die Taten des Petrus und der zwölf Apostel: Beobachtungen zur Christologie

Autor:	Katharina Stifel
Abstrakt:	Shrnutí: Skutky Petra a dvanácti apoštolů: několik poznámek k christologii spisu Vyprávění Skutků Petra a dvanácti apoštolů ukazuje Ježíše jako postavu mnohotvarou: nejprve se představuje jako Lithargoél (který působí jako obchodník s perlami), poté jako lékař a nakonec jako Ježíš samotný. Lithargoél v sobě kombinuje motivy ze dvou oblastí: na jednu stranu má rysy anděla nebo zjevující bytosti (tj. je popisován jako krásný muž, opásaný zlatým opaskem, přicházející z nebeského města jménem „Devět bran“), na stranu druhou vykazuje rysy ukřižovaného, vzkříšeného a vyvýšeného Krista. Role Ježíše jakožto lékaře mohla být ovlivněna tradicí o bohu Asklépiovi. Je zde též možné spatřovat odraz vlivu kynické filosofie. Tento motiv ilustruje (nejspíše ojediněle) užití titulu „lékař“ pro Ježíše: Ježíš se ukazuje v lékařském hávu, má s sebou uředníka a skříňku s medikamenty. Možná má Ježíš působit jako vzor a adresáti jsou za misijním účelem také zváni, aby užívali léku k uzdravení těl i duší. Ježíš sám je zde „syn velkého krále“ (SkPtAp 8,32), který jej poslal, avšak oproti pojetí Janova evangelia je zde mezi ním a Bohem větší vzdálenost. Vyprávění dále vykazuje rysy „theologie jména“: Ježíšovo jméno je velkou silou, která sílu dává (SkPtAp 6,17); měli bychom uvěřit v jeho jméno (SkPtAp 10,5n) a jméno má být oslavováno (SkPtAp 12,12). Zdá se, že se jménem je spojen soteriologický význam. SkPtAp chápou spásu christologicky a dualisticky: perla – tj. spása – je slíbena chudým a uzdravení nemocným, avšak bohatí jsou ze spásy a z křesťanského společenství vyloučeni. V christologii vyprávění nejsou nejspíše žádné stopy doketismu. Proměna Ježíše do různých podob není doketická, nýbrž odkazuje na božství Vzkříšeného a jeho schopnost přecházet mezi různými podobami. Ježíšův pozemský život má sloužit jako vzor těm, kdo věří, protože byl trpělivý v protivenstvích pro Víru (SkPtAp 10,6n). Je líčen jako člověk, který ve zkoušce vytrval.

Citace:	STIFEL, Katharina. Die Taten des Petrus und der zwölf Apostel: Beobachtungen zur Christologie. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 95-105.
	Článek ke stažení (pdf)

Božské hypostáze dle traktátu Protенnoia ve třech tvarech (NHC XIII,1)

Autor:	Václav Ondráček
Abstrakt:	Summary: Divine Hypostases according to the tractate Trimorphic Protенnoia (NHC XIII,1) In the course of her long revelatory speech, which occupies most of the surveyed treatise XIII,1, Protенnoia reveals herself and speaks in the guise of various forms. The paper argues that these can be brought back to no more than three hypostases whose presence also marks the basic inner structure of the text, in between of which several other passages of various mostly mysterial or liturgical content are included. Protенnoia appears first as herself, then in the form of her Voice (?????, ???) and later as the Word (?????). In contrast to Turner, this paper does not take ??? (Call) as a separate hypostasis or form. The triplicity of the revelation, however strange to later Christian trinitarian dogmatic formulations, seems to be one of the motives which have possibly provided a fruitful background on which these could have taken shape. The paper also presents a survey of "other characters" who appear in the text, including aions, demons, etc., and makes a slight attempt at categorising them within the gnostic universe.
Citace:	ONDRÁČEK, Václav. Božské hypostáze dle traktátu Protенnoia ve třech tvarech (NHC XIII,1). Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 106-116.
	Článek ke stažení (pdf)

Utrpení a smrt v kodexu Tchacos

Autor:	Pavel Ryneš
Abstrakt:	Summary: Suffering and Death in the Codex Tchacos The nature and the content of the texts in the Codex Tchacos have led many researchersto suggest that compiling them all together in one codex was intentional, as most of its texts are often linked by common topics. This paper examines the topic of death and suffering in the CT. Analysing each of the texts, I try to establish whether all four texts share a common perspective on the topic. In my conclusion I suggest that the fact, that these four texts were compiled in a single codex, might influence their reading by their original readers.
Citace:	RYNEŠ, Pavel. Utrpení a smrt v kodexu Tchacos. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 117-126.
	Článek ke stažení (pdf)

Mandi – mandejská svatyně

Autor:	Jiří Gebelt
Abstrakt:	Summary: Mandi – Mandaean Sanctuary The aim of this paper is to describe the architecture of the Mandaean sanctuary in the context of other ritual buildings and to explain its symbolical and practical meaning. The author

	describes the construction of the Mandaean sanctuary in the Australian diaspora and depicts its importance for the present-day community. Based on reliably documented reports and his own observations, the author distinguishes three types of Mandaean ritual buildings. Two of them have a relatively simple design; their construction is simple and they are always connected with a specific ritual act. The first of these is a “booth” used in the wedding ritual and in the first two days of the priestly initiation (often referred to as andiruna). The second building (which has a similarly simple structure) is also associated with the initiation ritual. The priesthood aspirant, together with his teacher, spends seven days in this building during which he is initiated into the priesthood’s wisdom (naʿiruta). In the text of the initiation ritual this “hut” is usually called škinta. The third type of Mandaean ritual building is the sanctuary called maškna, mandi or bimanda. Its construction is much more demanding and complex than the other types, and its consecration is a complex ritual which can last for almost 14 hours. Mandi has an important symbolic and practical meaning for the Mandaeans. The ritual of the ascension of soul (masiqta), which is a part of the complex ritual of priestly initiation, depends on its existence. With the increasing instability of the traditional territory occupied by Mandaeans (Iraq, Iran), the ability to perform priestly initiation in a prescribed manner in the diaspora is probably the only chance of survival of the Mandaean community. The construction and consecration of the mandi in Australia in 2007 was therefore of great importance to the community as a whole.
Citace:	GEBELT, Jiří. Mandi – mandejská svatyně. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 127-144.
	Článek ke stažení (pdf)

Forgotten Mandaic Magic Texts in the British Museum

Autor:	Marek Vinklát
Abstrakt:	Shrnutí: Zapomenuté mandejské magické texty v Britském muzeu Autor v předkládané krátké studii analyzuje dva zatím neidentifikované a nepřeložené magické texty. Oba předměty jsou součástí sbírky Britského muzea a jsou sepsány v mandejském jazyce a písmu. První text sestává ze dvou listů magické knihy, jež kdysi sloužila jako předloha pro výrobu amuletů. Částečná transliterace jednoho z listů je dochována v muzejním katalogu z roku 1872, sestaveném Williamem Wrightem. Druhý předmět je již samotný amulet zhotovený pro konkrétní osobu. Ten byl shodou okolností otištěn v publikaci Ernesta Alfreda Thompсона Wallis Budge roku 1930. Autor tak měl možnost nahlédnout do původního znění těchto dokladů a provést jejich komparaci s texty již dříve publikovanými. Text z magické knihy nápadně připomíná zařikání ze známé sbírky Haršia Bišia (DC 46). Text amuletu je pak zřejmě duplikát nepublikovaného amuletu Šapta ?-Mahsihan Rba (DC 37). Autor se snaží identifikovat autory obou textů a v závěru zhodnocuje důležitost práce s podobnými opomínanými mandejskými texty pro rekonstrukci mandejské historie.
Citace:	VINKLÁT, Marek. Forgotten Mandaic Magic Texts in the British Museum. Studie a texty Evangelické teologické fakulty. 2013, sv. 22, č. 1, s. 145-151.

[Článek ke stažení \(pdf\)](#)